

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรบ้านสันป่าก่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาทั้งบริบทชุมชน แนวคิด และพฤติกรรม การปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และสภาพแวดล้อมทางนิเวศดินและน้ำของชุมชนหลังการปลูกผักปลอดสารพิษ ประเด็นที่ศึกษาจึงมีทั้งภาพกว้างและข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการแบบผสมผสานวิธีทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการศึกษาตามรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม คือ

3.1.1 เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ บ้านสันป่าก่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 42 ครัวเรือน โดยกำหนดให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.2 ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มเกษตรกร จำนวน 3 คน โดยคัดเลือกจากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบท ประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และสภาพทางกายภาพดินและน้ำในชุมชนหลังการปลูกผักปลอดสารพิษ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับเกษตรกร และประเด็นการวิเคราะห์เอกสาร มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับเกษตรกร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การปลูกผักปลอดสารพิษ รวมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพ รายได้ครัวเรือน สินเชื่อทางการเกษตร ขนาดพื้นที่ทำกิน การรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร มีลักษณะ เป็นแบบทดสอบแบบถูกผิด การให้คะแนน คือ ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 ระดับ โดย ให้คะแนน ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง	2	คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	1	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	0	คะแนน

ตอนที่ 4 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนขององค์กรรัฐ/เอกชน เครือข่ายการ เรียนรู้นอกชุมชน และความต้องการของตลาด

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อผลกระทบในการปลูกผักปลอดสารพิษที่มีต่อครอบครัว ชุมชน ในเรื่องรายได้ สภาพสังคมความเป็นอยู่ และสภาพดินและน้ำในชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มเกษตรกร และวิเคราะห์ เอกสารในประเด็นดังนี้

2.1 บริบทของชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทั่วไปด้าน ภูมิศาสตร์และภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจและสังคม และการประกอบอาชีพเกษตรกรในชุมชน

2.2 แนวคิดของชุมชนเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการถ่ายทอดการเรียนรู้และคงสภาพแนวคิดและพฤติกรรมการปลูก ผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

2.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพดินและน้ำของชุมชนหลังการปลูกผักปลอดสารพิษ

3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยเก็บ รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงสนาม และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล หลัก และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

2. นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก และตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูลในขณะเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ในภาคสนาม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรด้วยแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มเกษตรกรบ้านสันป่าก่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการดังนี้

1. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และจากเอกสาร รวมทั้งความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กับแนวคิดของชุมชนเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของข้อมูลในขณะเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ในภาคสนาม

2. ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายพฤติกรรมกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง

การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยการหาความกว้างของอัตรภาคชั้น (อัจฉริย์ จันทลักษณ์, 2542) การให้คะแนนพฤติกรรมกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 ระดับ ความกว้างของอัตรภาคชั้น เป็น 0.66 เกณฑ์ในการอธิบายค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมมีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00 ถึง 0.66 หมายถึง ควรปรับปรุงการปฏิบัติ

ค่าเฉลี่ย 0.67 ถึง 1.33 หมายถึง มีการปฏิบัติดี

ค่าเฉลี่ย 1.34 ถึง 2.00 หมายถึง มีการปฏิบัติดีมาก

ส่วนการแบ่งกลุ่มระดับความรู้ความเข้าใจในการปลูกผักปลอดสารพิษใช้เกณฑ์ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจระดับน้อย ทำคะแนนได้ 0 ถึง 3 คะแนน

ความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ทำคะแนนได้ 4 ถึง 6 คะแนน

ความรู้ความเข้าใจระดับมาก ทำคะแนนได้ 7 ถึง 10 คะแนน

3. ใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่ออธิบายและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกกับพฤติกรรมกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

4. การวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยและผลโดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิจัย